

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิตินันท์ประกาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔ - ๕๕/๒๕๕๓

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง การวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานวุฒิสภาได้ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งรัฐสภาเห็นชอบแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๒)^(๑) พร้อมทั้งส่งสำเนาหนังสือของสมาชิกวุฒิสภาที่เสนอความเห็นดังกล่าวรวมสองฉบับ มาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

หนังสือฉบับแรก^(๒) เป็นหนังสือของนายพนัส ทัศนียานนท์ และสมาชิกวุฒิสภาอื่นอีก ๕๓ คน (ซึ่งต่อไปในคำวินิจฉัยนี้จะเรียกว่า “ผู้ร้องที่หนึ่ง”) มีใจความดังต่อไปนี้

ตามที่รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาโดยลำดับจนเสร็จสิ้นกระบวนการนิติบัญญัติ ปรากฏเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา นั้น ผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่า บทบัญญัติบางมาตราในร่างพระราชบัญญัตินี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยขัดแย้ง จึงเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๒ (๒) ของรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

๑. มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ เป็นมาตรการที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อให้อำนาจพิเศษแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่จะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งก่อนและหลังประกาศผลเลือกตั้ง ด้วยเหตุกระทำการโดยไม่สุจริตเที่ยงธรรม ซึ่งผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่า โดยรัฐธรรมนูญแล้ว การที่จะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลใดได้โดยชอบนั้น ต้องเป็นอำนาจศาลที่จะพิจารณาพิพากษา

(๑) ส่งมาตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ สว. ๐๐๐๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

(๒) หนังสือไม่ปรากฏเลขที่ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

ตามกระบวนการวิธีพิจารณาคดีที่มีหลักประกันความยุติธรรมตามกฎหมายเท่านั้น รัฐสภาจะมอบให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นเพียงองค์กรการจัดการเลือกตั้งถืออำนาจพิพากษาเพิกถอนสิทธิพื้นฐานของประชาชนโดยปราศจากความยุติธรรมมิได้ ถือว่ารัฐสภาได้ละเมิดสิทธิพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหาด้วยตนเองเลยทีเดียว

๒. มาตรา ๘๕/๘ เป็นมาตรการที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อให้อำนาจ คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่าพรรคการเมืองใดกระทำโดยไม่สุจริตเที่ยงธรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบบัญชีรายชื่อ แล้ววินิจฉัยให้บัตรลงคะแนนทั้งหมดของประชาชนในเขตที่มีการกระทำผิดเป็นบัตรเสียไปทั้งหมด ผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่าเป็นมาตรการที่ละเมิดสิทธิพื้นฐานทางการเมืองของประชาชนโดยชัดแจ้ง ไม่มีฐานในทางรัฐธรรมนูญรองรับไว้แม้แต่น้อย แม้จะให้ศาลหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจ รัฐสภาก็ไม่มีอำนาจกระทำทั้งสิ้น

ผู้ร้องที่หนึ่ง ได้ให้เหตุผลสนับสนุนความเห็นดังกล่าว ดังต่อไปนี้

มาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทยพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” บทบัญญัติดังกล่าวบ่งบอกว่า แม้รัฐธรรมนูญจะได้กำหนดให้มีองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินแห่งชาติ ตามโครงสร้างที่บัญญัติไว้ก็ตาม แต่องค์กรอิสระเหล่านี้จะเป็นตัวตนและมีอำนาจในรายละเอียดเป็นเช่นใดก็ต้องแล้วแต่อำนาจนิติบัญญัติจะกำหนดตามการตีความรัฐธรรมนูญและดุลพินิจในการตรากฎหมายของตนทั้งสิ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีอาจกล่าวอ้างในทางทฤษฎีรัฐธรรมนูญได้เลยว่า ตนมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญอยู่ในตัวของตนเองเหมือนเช่น รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล เพราะองค์กรทั้งสามซึ่งเปรียบเหมือนดาวฤกษ์ที่มีแสงมีความชอบธรรมอยู่ในตัวเอง ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีอำนาจเช่นใดนั้น ก็เป็นเพียงผู้มีภารกิจและมีอำนาจอันจำเป็นตามที่รัฐสภาจะมอบหมายให้ตามพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเท่านั้น ซึ่งรัฐธรรมนูญปัจจุบันก็ได้กำหนดรับรองไว้ชัดเจนแล้ว ดังนี้

“มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง”

ผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงองค์กรเจ้าหน้าที่ที่รักษาการตามกฎหมาย ซึ่งตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ รัฐสภาจะต้องไม่มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเอาผิดเอาโทษประชาชนได้อย่างเบ็ดเสร็จ ทั้งสืบสวนสอบสวน กล่าวโทษ และชี้ขาดเองเหมือนเช่นที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัตินี้ ทั้งหมดนี้ล้วนเกิดขึ้นจากการล่วงละเมิดในหลักการแบ่งแยกอำนาจโดยรัฐสภาที่ละเลยต่อหลักการอันเป็นเสาเอกของระบบการปกครองโดยรัฐธรรมนูญจนถึงขั้นตรากฎหมายพรากประชาชนจากความคุ้มครองขององค์กรตุลาการที่ร่วมใช้อำนาจอธิปไตยกับรัฐสภาไปอยู่ใต้อำนาจที่ไร้หลักเกณฑ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังมีคำมูลที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญปัจจุบันอย่างชัดเจนว่า ปัญหาการจัดการกระบวนการเลือกตั้งไม่เที่ยงตรงนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยและจัดการเลือกตั้งใหม่โดยอิสระโดยอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ (๑) และมาตรา ๑๔๕ (๔) ซึ่งใช้ได้ทั้งก่อนและหลังการประกาศผลเลือกตั้ง หาก “ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อ” เท่านั้น

ส่วนปัญหาผู้สมัครกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น ลำพังแต่เพียงมีหลักฐานอันควรเชื่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ยังทำอะไรไม่ได้ มาตรา ๑๔๗ (๒) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสอบสวนอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงจะดำเนินการโดยพลันได้ ส่วนจะดำเนินการใดนั้นก็มิบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๒๗ (๕) แห่งรัฐธรรมนูญระบุไว้ชัดเจนว่า หมายถึงการดำเนินคดีต่อศาลในความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง ครั้นมาในชั้นร่างกฎหมาย ความในมาตรา ๒๗ แห่งกฎหมายเลือกตั้งปัจจุบันก็ปรากฏยืนยันอำนาจชี้ขาดของศาลในข้อนี้อย่างชัดเจนว่า การจัดการกับการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งโดยการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้น ให้กระทำโดยอำนาจศาลเช่นกัน กล่าวคือ มาตรา ๒๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องคดีเพื่อขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งคำพิพากษาของศาลแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีบันทึกลงไว้ในทะเบียนที่จัดทำไว้ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามคำพิพากษาของศาลปิดไว้ ณ สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอโดยเร็ว”

บทบัญญัติดังกล่าวซึ่งยังคงใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแสดงให้เห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจจัดการเลือกตั้งให้เที่ยงธรรมเท่านั้น มิใช่มีอำนาจจัดการคนทำผิดกฎหมายเลือกตั้งโดยเที่ยงธรรมแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ อำนาจสั่งเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงจำกัดอยู่แต่เฉพาะที่เกี่ยวกับตัว “กระบวนการเลือกตั้ง” ไม่สุจริตเที่ยงธรรม มีการโกงเลือกตั้งเท่านั้น หากไม่ปรากฏปัญหานี้แล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศผลเลือกตั้งเสมอ จะสั่งเลือกตั้งใหม่ไม่ได้ แม้จะเชื่อว่าผู้สมัครใด ชื่อเสียงก็ต้องประกาศผล และไปแยกแยะสอบสวนดำเนินคดีอีกส่วนหนึ่ง จะช้าหรือเร็ว ศาลจะพิพากษาก่อนหรือหลังประกาศผลเลือกตั้งนั้น ก็ต้องแล้วแต่ข้อเท็จจริง

กล่าวโดยสรุป ผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่า มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งอธิบายขยายความดังต่อไปนี้

สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในมาตรา ๑๐๕ จึงต้องอยู่ในความคุ้มครองของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย ทั้งปวง” นอกจากนี้ มาตรการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตราทั้งสามนี้ แม้จะกล่าวอ้างว่าเป็นมาตรการพิเศษเช่นใดก็ตาม แต่วัตถุประสงค์ก็มุ่งไปที่การจัดการกับผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่ดี กรณีนี้จึงต้องถือเป็นการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายเช่นกันซึ่งตามกฎหมายเลือกตั้งปัจจุบัน ก็ได้ถือเอาการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันเป็นส่วนควบเคียงคู่กับการลงโทษทางอาญาโดยคำพิพากษาของศาลเสมอ ทั้งในมาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๐ - ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๓

ผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่า การดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดโดยล่วงล้ำก้ำเกินไปถึงสิทธิพื้นฐานของปัจเจกชน เช่นนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ กำหนดให้เป็นอำนาจของศาล ส่วนอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ (๒) ประกอบกับมาตรา ๓๒๗ (๕) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีอาญาต่อศาลเท่านั้น นอกจากนี้ หากพิจารณามาตรา ๒๗ ของกฎหมายเลือกตั้งและมาตรา ๑๖ ของกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็จะได้เห็นได้ชัดเจนว่า อำนาจในการล่วงสิทธิของราษฎรนั้น กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองได้มอบไว้กับศาลโดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้ดำเนินคดีทั้งสิ้น

อนึ่ง ตามที่มีผู้อธิบายว่า อำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจสั่งเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) นั้น คำอธิบายดังกล่าวเป็นการขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจากการจัดการเลือกตั้งมาเป็นศาลอย่างชัดแจ้ง

นอกจากนี้ ผู้ร้องที่หนึ่งยังได้ให้ข้อสังเกตว่า แต่เดิมมานั้น รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ได้ระบุให้ศาลเป็นผู้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๑๐๖ (๔) ได้ตัดความส่วนนี้ออกไป เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงน่าจะอนุมานได้ว่าองค์กรอื่นอาจมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลได้ ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้ร้องได้ค้นคว้าคำอธิบายของคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว พบว่าได้บัญญัติเปิดกว้างไว้สำหรับกรณีที่จะมีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยผลของกฎหมาย เช่น ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น นอกเหนือไปจากนี้แล้วก็ยังต้องอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๓๓ ที่บัญญัติยืนยันความคุ้มครองโดยอำนาจตุลาการไว้อย่างชัดเจนแล้ว

ด้วยข้อพิพาทที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ร้องที่หนึ่งจึงเห็นว่า บทบัญญัติทั้งสามมาตราดังกล่าวข้างต้นคือ มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ ได้ทำลายความคุ้มครองทางศาลแก่สิทธิพื้นฐานของปวงชนอย่างชัดเจน มีค่าเท่ากับเป็นการตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นศาลชั้นใหม่ ซึ่งต้องห้ามโดยชัดเจนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ ซึ่งบัญญัติว่า

“บรรดาศาลทั้งหลายจะจัดตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

การตั้งศาลชั้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใด ฐานหนึ่งโดยเฉพาะ แทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้”

๒. ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๘๕/๘ ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมือง เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือสมาชิกของพรรคการเมือง ผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าวเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า การกระทำดังกล่าวน่าจะเป็นผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจประกาศให้บัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนให้แก่พรรคการเมืองนั้นเป็นบัตรเสีย และมีให้นับเป็นคะแนน ทั้งนี้เฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีการกระทำนั้น ฯลฯ”

ผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนที่สุด เพราะเป็นบทบัญญัติที่ล่วงสิทธิในทางการเมืองหลายฝ่ายด้วยกัน คือสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๓ ที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ทำให้สิ้นความหมาย สมัครรับเลือกตั้งแล้วก็ไม่สิทธิได้รับคะแนนจากประชาชน ส่วนพรรคการเมืองนั้น มาตราดังกล่าวทำให้สิทธิในการรวมกันตามมาตรา ๔๗ สิ้นความหมาย การเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชน เป็นกระบวนการแสดงเจตนาของประชาชนที่จะเสนอตนและเลือกกันเอง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งเท่านั้น และ

เมื่อพิจารณาความในมาตรา ๑๐๐ แห่งรัฐธรรมนูญ ก็จะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องนำคะแนนของประชาชนมาคำนวณเป็นผลการเลือกตั้งเสมอ กรณีจึงเป็นที่ชัดเจนว่ารัฐสภาได้ล่วงล้ำจำกัดสิทธิพื้นฐานของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญมิได้ให้อำนาจไว้แม้แต่น้อย และหากจะกล่าวอ้างว่ามาตรานี้มิใช่การกระทำต่อสิทธิของผู้ใดโดยตรงก็ตาม แต่ก็ยังผลทำลายสาระสำคัญของสิทธิ ทำให้สิทธิเหล่านั้นต้องไร้ความหมาย มีสิทธิเหมือนไม่มีสิทธิ

หนังสือฉบับที่สอง^(๓) เป็นหนังสือของนายคำนวณ ชโลภล้มภัก และสมาชิกวุฒิสภาอื่นอีก ๒๔ คน มีใจความดังต่อไปนี้

ตามที่รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ... โดยมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้เพิ่มความเป็นส่วนที่ ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีชื่อเรื่องว่าการดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและไม่เที่ยงธรรม และมีบทบัญญัติภายใต้ส่วนนี้รวม ๑๐ มาตรา คือ มาตรา ๘๕/๑ ถึงมาตรา ๘๕/๑๐ นั้น สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว (ซึ่งต่อไปในคำวินิจฉัยนี้จะเรียกว่า “ผู้ร้องที่สอง”) เห็นว่า มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผลซึ่งสรุปได้ดังนี้

มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภานั้น เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และไม่มียกเว้นบทบัญญัติใดๆ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้อำนาจในการตรากฎหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ ดังนั้น ข้อความที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ ที่มีข้อความว่าให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ จึงเป็นบทบัญญัติที่เกินเลยไปจากที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจไว้

มาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ชัดเจนแล้วว่า การออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ที่บัญญัติไว้ดังนี้

(๓) หนังสือไม่ปรากฏเลขที่ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

“บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ”

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญให้อำนาจรัฐสภาตรากฎหมายจำกัดสิทธิของบุคคลที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ โดยบุคคลนั้นจะเสียสิทธิของตนตามที่กฎหมายบัญญัติ กรณีจึงสามารถกระทำได้โดยไม่ขัดกับมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องที่สอง เห็นว่าการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลได้ตามมาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ ดังกล่าวย่อมไม่อาจกระทำได้ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ใช่ศาลตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายและถือว่าเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เทียบเท่ากับศาล และเป็นการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ซึ่งเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ ซึ่งบัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” อีกทั้งยังขัดต่อมาตรา ๒๓๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้”

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มีบทกำหนดโทษไว้ในหมวด ๔ มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๓ ซึ่งมาตราดังกล่าวได้บัญญัติให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลไว้อย่างชัดเจน และการที่ศาลจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้นั้น ศาลจะต้องลงโทษจำคุกหรือปรับบุคคลผู้นั้นเสียก่อน แล้วจึงจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลเป็นส่วนควบของโทษจำคุกและหรือปรับซึ่งเป็นโทษทางอาญา โดยใช้บังคับกับบุคคลที่กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยไม่จำกัดว่าผู้กระทำผิดจะอยู่ในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓ ที่บัญญัติให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและตามมาตรา ๓๐ ที่บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

แต่การให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเพียงอย่างเดียว โดยบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ต้องรับโทษทางอาญา คือ โทษจำคุกและหรือโทษปรับด้วย แต่ถ้าเป็นบุคคลที่มีได้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นบุคคลที่มีได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก็จะต้องรับโทษจำคุกและหรือโทษปรับด้วย ทั้งที่พฤติการณ์ในการกระทำผิดมีลักษณะเหมือนกัน คือการทำให้การเลือกตั้งและหรือผลการเลือกตั้งไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม โดยความแตกต่างอยู่ที่องค์กรผู้ใช้อำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลระหว่างศาลกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๐

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ร้องทั้งสอง จึงเห็นว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๑๗ ส่วนที่ ๑๐ การดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและไม่เที่ยงธรรม ตามมาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๗๑ จึงไม่อาจบังคับใช้ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ในเบื้องต้น จะพิจารณาว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องของผู้ร้องทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัยได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว การเสนอคำร้องของผู้ร้องที่หนึ่ง และผู้ร้องที่สอง ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๒) กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาที่เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมีจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน และการเสนอความเห็นดังกล่าวได้กระทำก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๕๓ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

โดยที่คำร้องของผู้ร้องที่หนึ่ง และผู้ร้องที่สอง มุ่งประสงค์ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายที่ตรงกันเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ความซึ่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มเป็นมาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไรก็ดี คำร้องของผู้ร้องที่หนึ่งมีประเด็นข้อกฎหมายที่ผู้ร้องที่สองไม่ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย คือ ความซึ่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มเป็นมาตรา ๘๕/๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นสมควรรวมการพิจารณาคำร้องของผู้ร้องทั้งสอง โดยกำหนดประเด็นที่จะวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มาตรา ๘๕/๑^(๔) มาตรา ๘๕/๓^(๕) และมาตรา ๘๕/๘^(๖) มีข้อความขัดหรือแย้งต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๗๑ หรือไม่

ประเด็นที่สอง มาตรา ๘๕/๘^(๗) เป็นบทบัญญัติที่ทำความเสียหายแก่สิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ และเป็นการละเมิดสิทธิเลือกตั้งของประชาชน ตามมาตรา ๑๐๕ สิทธิรวมตัวเป็นพรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๗ และสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๗ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามมาตรา ๒๕ หรือไม่

จะได้พิจารณาวินิจฉัยประเด็นทั้งสองต่อไป

๑. ประเด็นที่หนึ่ง

มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๘ มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๗๑ หรือไม่

มาตรา ๘๕/๑ บัญญัติไว้ ดังนี้

“ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งสืบสวนสอบสวน แล้วเห็นว่า มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการ

(๔) (๕) (๖) หมายถึงความซึ่งมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ให้เพิ่มเป็นมาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๘๕/๓ และมาตรา ๘๕/๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑

(๗) หมายถึงความซึ่งมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้เพิ่มเป็นมาตรา ๘๕/๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑

ดังกล่าว หรือรู้ว่ามีผลกระทบดังกล่าวแล้วไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการเช่นนั้นทุกรายเป็นเวลาหนึ่งปี โดยให้มีผล นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของผู้ใด ถ้าเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดจะได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น คณะกรรมการ การเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้สมัครผู้นั้นระงับ หรือดำเนินการใดเพื่อแก้ไขความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมนั้น ภายในเวลาที่กำหนด ในกรณีที่ผู้สมัครผู้นั้นไม่ดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดย ไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานว่าผู้สมัครผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำนั้น

มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรานี้ต้องมีคะแนนเสียง เป็นเอกฉันท์

เมื่อมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครคนใดแล้ว ให้พิจารณาดำเนินการให้มีการดำเนินคดี อาญาแก่ผู้สมัครผู้นั้นด้วย

ในกรณีที่มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรานี้ภายหลังวันลงคะแนนและผู้สมัครที่ถูก เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้คะแนนเลือกตั้ง มากที่สุดในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่”

มาตรา ๘๕/๓ บัญญัติไว้ ดังนี้

“ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบคณะหนึ่งประกอบด้วยผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ กฤษฎีกาทุกคณะตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมือง เพื่อปฏิบัติ หน้าที่ตามมาตรานี้ ในกรณีที่ประธานกรรมการกฤษฎีกาคณะใดไม่อาจดำรงตำแหน่งกรรมการได้ ให้กรรมการกฤษฎีกาประจำคณะนั้นเลือกกรรมการกฤษฎีกาคณะหนึ่งในคณะเดียวกันที่ไม่มีลักษณะ ต้องห้ามดังกล่าวเป็นกรรมการแทน ในกรณีที่ไม่มีกรรมการแทนได้ ให้คณะกรรมการนี้ประกอบด้วย กรรมการเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้ใด ให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตาม วรรคหนึ่ง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่า ความเห็นดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือคณะกรรมการ

การเลือกตั้งกระทำการโดยเที่ยงธรรมหรือไม่ หากคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำวินิจฉัยตามความเห็นเดิมก็ได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและให้ประกาศคำวินิจฉัยพร้อมทั้งเหตุผลและความเห็นของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งในราชกิจจานุเบกษา

การให้ความเห็นของคณะกรรมการตามวรรคสอง ต้องกระทำโดยที่ประชุมคณะกรรมการที่มีกรรมการร่วมประชุมไม่น้อยกว่าสองในสาม และต้องกระทำภายในเวลาไม่เกินห้าวันนับแต่วันได้รับเรื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากพ้นห้าวันแล้วยังไม่มีความเห็นของคณะกรรมการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไป

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งได้รับคำตอบแทนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด”

มาตรา ๘๕/๕ บัญญัติไว้ ดังนี้

“ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งแล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ

ให้นำความในมาตรา ๘๕/๓ มาใช้บังคับกับการดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

จะเห็นได้ว่า มาตรา ๘๕/๑ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งโดยให้เพิกถอนสิทธิดังกล่าวได้เป็นเวลาหนึ่งปี ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ซึ่งรวมทั้งกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าผู้สมัครนั้นกระทำการสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว

ส่วนมาตรา ๘๕/๕ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกผู้นั้นกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต หรือโดยเหตุอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

โดยที่มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ มีปัญหาข้อกฎหมายตามคำร้องอย่างเดียวกัน กล่าวคือ การให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตราทั้งสอง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ดังนั้น จึงเห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติสองมาตรานี้ พร้อมกัน

เพื่อความสะดวกในการวินิจฉัย จะนำปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ ของบทบัญญัติทั้งสองไปพิจารณาในลำดับสุดท้าย

๑.๑ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

จะเห็นได้ว่า มาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ โดยกำหนดเป็นหลักการว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เช่น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๖ วรรคสอง บัญญัติว่า การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง (เสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่) จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

ปัญหามีว่า การจำกัดสิทธิเลือกตั้งของบุคคลอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ หรือไม่ พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕^(๘) และมาตรา ๑๒๔^(๙) รับรองสิทธิเลือกตั้งของบุคคลไว้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น การจำกัดสิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งห้าม

(๘) รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๕ บัญญัติไว้ดังนี้

“บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง

๑.๑๑”

(๙) รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๔ บัญญัติไว้ดังนี้

“ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๖ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยอนุโลม

จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยที่ไม่มีบทบัญญัติใดๆ ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าการจำกัดสิทธิเลือกตั้งของบุคคลให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะเพื่อการใด ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้น การจำกัดสิทธิเลือกตั้งของบุคคล จึงไม่อาจกระทำได้ ด้วยเหตุนี้ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ซึ่งให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

นอกจากนี้ การจำกัดสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ด้วย ดังจะกล่าวต่อไปนี้

มาตรา ๑๐๖ บัญญัติว่า

“บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

๑.๑

(๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง”

จะเห็นได้ว่า ความใน (๔) ของบทบัญญัติดังกล่าวไม่ชัดเจน เพราะไม่แสดงให้เห็นว่าใครเป็นผู้เพิกถอนสิทธิดังกล่าว แต่ถ้าพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ^(๑๐) พิจารณาในวาระที่หนึ่ง ก็จะทราบว่ามาตรา ๑๐๖ (๔) ของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยคำพิพากษา” ซึ่งเหมือนกับข้อความที่ใช้ในเรื่องเดียวกันซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ หลายฉบับ^(๑๑)

แต่ในเวลาต่อมา ได้มีการตัดถ้อยคำในมาตรา ๑๐๖ (๔) ที่ว่า “โดยคำพิพากษา” ออก และในการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐^(๑๒) สมาชิก

(๑๐) หมายถึงสภาร่างรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นภายใต้หมวด ๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕

(๑๑) ดูรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๒ มาตรา ๕๐ (๕) รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๘๖ (๕) รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๐๖ (๕) รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๕๓ (๕) และรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐๔ (๔)

(๑๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗ วันอังคารที่ ๒๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ ณ ห้องประชุมหมายเลข ๒๑๓ - ๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

สภาร่างรัฐธรรมนูญผู้หนึ่งขอทราบเหตุผลของคณะกรรมการ ฯ ที่ได้ตัดถ้อยคำดังกล่าวออกไป ซึ่งกรรมการ ฯ (ศาสตราจารย์ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ) ได้ชี้แจงว่า เหตุผลที่ตัดคำว่า “โดยคำพิพากษา” ในมาตรา ๑๐๖ (๔) ออก มี ๒ ประการ คือ

ประการที่ ๑ ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา อาจมอบอำนาจนี้ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลยุติธรรมยังไม่แน

ประการที่ ๒ ก็คือ การเสียสิทธิของบุคคลที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ อาจจะมีบัญญัติให้เสียสิทธิเลือกตั้งก็เป็นได้ คือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เพราะฉะนั้น เพื่อให้ไม่ให้เกิดโอกาสของกฎหมายฉบับดังกล่าวก็ควรที่จะตัดคำว่า “โดยคำพิพากษา” ออก แล้วเปิดกว้างเอาไว้สุดแต่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจะกำหนด

เมื่อพิจารณารายงานการประชุมดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) มีเจตนารมณ์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคล ส่วนจะให้ศาลใดใช้อำนาจเช่นว่านั้น ให้เป็นไปตามที่จะบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้การตัดข้อความดังกล่าวออกไปก็เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในวรรคสองของมาตรานี้ว่า บุคคลที่ไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็อาจบัญญัติให้ผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสียสิทธิเลือกตั้งได้

โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) มีเจตนารมณ์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคล จึงต้องตีความตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) หมายถึงการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยศาล ฉะนั้น มาตรา ๘๕/๑ ซึ่งให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมาตรา ๘๕/๕ ซึ่งให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔)

๑.๒ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

ผู้ร้องทั้งสองเห็นว่า การให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงอย่างเดียว

โดยบุคคลเหล่านั้นไม่ต้องรับโทษทางอาญาคือโทษจำคุก และหรือปรับด้วย แต่ถ้าเป็นบุคคลที่มีได้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นบุคคลที่มีได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณี ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ก็จะต้องรับโทษจำคุกหรือโทษปรับด้วยทั้งที่พฤติการณ์ในการกระทำความผิดมีลักษณะเหมือนกัน คือทำให้การเลือกตั้งและหรือผลการเลือกตั้งไม่สุจริตเที่ยงธรรม โดยความแตกต่างอยู่ที่องค์กรผู้ใช้อำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลระหว่างศาลและคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

พิจารณาแล้ว มาตรา ๘๕/๑ วรรคสี่ บัญญัติว่า “เมื่อมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครคนใดแล้ว ให้พิจารณาดำเนินการให้มีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้สมัครผู้นั้นด้วย” ดังนั้น เมื่อมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครคนใดแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องพิจารณาให้มีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้นั้นด้วย การที่มาตรา ๘๕/๑ วรรคสี่ ใช้ถ้อยคำว่า “พิจารณาดำเนินคดีอาญา” นั้นก็เพราะการจะดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ใดย่อมขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวนสอบสวน หากมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญากับผู้สมัครที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งคนใดได้ ก็จะต้องมีการดำเนินคดีกับผู้สมัครผู้นั้นด้วย

ส่วนการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๘๕/๕ นั้น แม้มาตรานี้จะมีได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาดำเนินคดีอาญากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก็ตาม แต่ก็ไม่หมายความว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะได้รับการยกเว้นจากการถูกดำเนินคดีอาญา ถ้ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินคดีอาญากับสมาชิกผู้นั้น ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า ผู้ใดกระทำความผิดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา...ให้มีอำนาจแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนและให้มีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องในทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง โดยให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ฉะนั้น มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ จึงไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

๑.๓ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ หรือไม่
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล
ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์”

มาตรานี้ เป็นบทบัญญัติที่รับรองว่า การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ดังนั้น
ตามนัยของบทบัญญัติดังกล่าว องค์กรใด ๆ ซึ่งมีศาลจึงไม่อาจได้รับอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีได้

ปัญหามีว่า การให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ตามมาตรา ๘๕/๑ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๘๕/๕ มีลักษณะ
เป็นการให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือไม่

ในการพิจารณาปัญหาดังกล่าว จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี”
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ มีความหมายว่าอย่างไร

ในปัจจุบัน ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใด นิยามคำว่า “การพิจารณาพิพากษาคดี” ไว้ทั้ง
ไม่ปรากฏว่ามีการวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำดังกล่าวในทางทฤษฎีกฎหมายของไทย ดังนั้น
จึงต้องอาศัยทฤษฎีกฎหมายของต่างประเทศเป็นหลักในการวิเคราะห์ความหมายของ “การพิจารณา
พิพากษาอรรถคดี”

โดยที่ทฤษฎีกฎหมายของต่างประเทศก็มีความคิดที่แตกต่างกันไปแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม
ในทางทฤษฎี ก็มีการแบ่งระบบกฎหมายที่จัดว่าเป็นตระกูลกฎหมายที่สำคัญออกเป็น ๒ ระบบ คือ
ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ระบบคอมมอนลอว์ คือ
ระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศต่าง ๆ ที่เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ระบบกฎหมาย
ดังกล่าวเป็นระบบที่ไม่มีการจัดทำประมวลกฎหมาย (Code) ส่วนระบบซีวิลลอว์ คือระบบกฎหมายที่มี
ต้นกำเนิดมาจากกฎหมายโรมัน ระบบกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ ระบบกฎหมายของประเทศทั้งหลายที่มีการ
จัดทำประมวลกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบกฎหมายของประเทศทั้งหลายในภาคพื้นทวีปยุโรป
อาทิ ฝรั่งเศส อิตาลี และเยอรมัน ฯลฯ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายเป็นระบบซีวิลลอว์ เพราะได้มีการจัดทำประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อใช้บังคับแก่นิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน ดังนั้น ในการพิจารณาว่า
“การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี” มีความหมายอย่างไร จึงต้องวิเคราะห์โดยอาศัยทฤษฎีกฎหมายของ
ประเทศที่มีระบบกฎหมายเป็นระบบซีวิลลอว์เป็นพื้นฐาน ซึ่งในที่นี้จะอาศัยทฤษฎีกฎหมายของประเทศ
ฝรั่งเศสเป็นหลัก

ในประเทศฝรั่งเศส ได้มีการถกเถียงกันในทางทฤษฎีกฎหมายมาช้านานแล้วว่า “การกระทำทางศาล” (les actes juridictionnels) ซึ่งได้แก่การพิพากษาคดีและการกระทำอื่นในทางคดีของศาล มีความหมายอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะใช้ในการพิจารณาว่า องค์กรใดของรัฐเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นศาลหรือไม่ ที่เป็นปัญหาเช่นนี้ก็เพราะแนวคำพิพากษาของศาล (la jurisprudence) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคำพิพากษาของศาลปกครองที่วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวจะใช้ได้เฉพาะกรณี เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือไม่สามารถใช้กับกรณีทั่วไปได้ ดังนั้น ในทางทฤษฎีกฎหมาย จึงมีการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวและกำหนดหลักพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำทางศาล

หลักพิจารณา (le critère) ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางก็คือหลักพิจารณาที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยรูปแบบของการกระทำ (le critère formel)^(๑๓) เป็นพื้นฐาน

ตามหลักพิจารณาดังกล่าว การกระทำทางศาล ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) เป็นการกระทำขององค์กรชำนาญพิเศษ (Les organes spécialisés)

(๒) องค์กรตาม (๑) ต้องเป็นอิสระ (Indépendant)

(๓) การทำงานขององค์กรดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งวิธีพิจารณาเฉพาะ (Des règles des procédures particulières) ซึ่งเป็นหลักประกันความยุติธรรมของคู่กรณี

อนึ่ง หลักพิจารณาทางรูปแบบดังกล่าว ต้องใช้ควบคู่กันไปกับหลักพิจารณาภายนอก (Le critère externe) คือ ผลทางกฎหมายของการกระทำ^(๑๔)

(๑๓) Jean Vincent, procédure civile, dixième édition, Dalloz, P. ๘๗ - ๘๖

(๑๔) นักกฎหมายกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้แต่งตำรากฎหมายเห็นว่า ในการพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นการกระทำทางศาล (Les actes Juridictionnels) ควรใช้หลักพิจารณาทางด้านเนื้อหาของการกระทำ (Les critères matériels) แต่นักกฎหมายเหล่านั้นก็มีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับเนื้อหาของการกระทำที่จะใช้เป็นหลักพิจารณาซึ่งไม่อาจนำมากล่าวในที่นี้ได้ทั้งหมด

หลักพิจารณาด้านเนื้อหาที่ได้รับการยอมรับจากนักกฎหมายฝรั่งเศสจำนวนไม่น้อยก็คือ การมีอยู่ซึ่งข้อโต้แย้ง ของปัจเจกบุคคล (La contestation privée) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการกระทำขององค์กรที่ชี้ขาดข้อโต้แย้งนั้นเป็นการกระทำทางศาลหรือเป็นการพิจารณาพิพากษาคดี ผู้ที่เสนอหลักพิจารณาดังกล่าวให้เหตุผลว่าเมื่อเกิดการโต้แย้งขึ้นจึงมีข้อเรียกร้องในคดี ศาลจึงเข้าแทรกแซงเพื่อตัดสินชี้ขาดคดี

อย่างไรก็ดี หลักพิจารณาด้านเนื้อหาของการกระทำดังกล่าวข้างต้นก็มีนักกฎหมายบางคนโต้แย้งว่าไม่ถูกต้อง เพราะการกระทำทางศาลหรือการพิพากษาคดีเป็นจำนวนไม่น้อยที่เป็นการเข้าแทรกแซงในคดีที่มีข้อเรียกร้องของผู้ร้องฝ่ายเดียว (La prétention unilatérale) โดยไม่มีข้อโต้แย้งของคู่กรณี เช่นในกรณีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนการกระทำทางปกครอง (L'acte administratif) ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีเช่นว่านี้ศาลปกครองเข้าแทรกแซงโดยไม่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น ดังนั้น หลักพิจารณาดังกล่าวจึงมีจุดอ่อน ทำให้นักกฎหมายส่วนใหญ่ยอมรับหลักพิจารณาตามรูปแบบดังกล่าวแล้ว

ผลทางกฎหมายของการกระทำทางศาลหรือคำพิพากษา มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการกระทำทางกฎหมายอื่น ๆ กล่าวคือ การกระทำทางศาลที่ถึงที่สุดแล้วมีผลทางกฎหมายให้บุคคลทั้งหลายต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม เพราะมีข้อสันนิษฐานว่า การกระทำดังกล่าวถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งการกระทำทางกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานดังกล่าว ดังนั้น ผลทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเอกลักษณ์ของการกระทำทางศาล

ต่อไปนี้จะพิจารณาวินิจฉัยว่า การสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๘๕/๑ และการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๘๕/๕ มีลักษณะเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการพิจารณาพิพากษาคดี หรือไม่

พิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งมิใช่องค์กรชำนาญพิเศษ เพราะรัฐธรรมนูญมิได้กำหนดคุณสมบัติทางด้านวิชาชีพเฉพาะของผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้งไว้ นอกจากนี้ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดกำหนดวิธีพิจารณาเฉพาะสำหรับการพิจารณาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ อีกทั้งไม่มีกฎหมายใดบัญญัติว่าคำวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ให้ถึงที่สุด ดังนั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากคำวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวจึงอาจโต้แย้งความชอบด้วยกฎหมายของคำวินิจฉัยดังกล่าว โดยฟ้องร้องต่อศาลได้

จะเห็นได้ว่า การวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ไม่เข้าองค์ประกอบของการกระทำทางศาล ฉะนั้น การกระทำดังกล่าวจึงไม่มีลักษณะเป็นการกระทำทางศาลหรือการพิจารณาพิพากษาคดีแต่อย่างใด โดยเหตุนี้ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ จึงไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓

๑.๔ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ หรือไม่
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ บัญญัติไว้ ดังนี้

“บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้”

พิจารณาแล้ว โดยที่ได้วินิจฉัยไว้แล้วในข้อ ๑.๓ ว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ไม่มีลักษณะเป็นการกระทำทางศาลหรือการพิจารณาพิพากษารรคดี ดังนั้น การให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่มีผลเป็นการจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิพากษาคดีโดยเฉพาะ

ฉะนั้น มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ จึงไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ ๑.๕ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๑ หรือไม่ มาตรา ๒๗๑ บัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น”

พิจารณาแล้ว บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเป็นหลักการว่า ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีโดยทั่วไป ซึ่งหมายความว่า คดีใด ๆ ถ้ารัฐธรรมนูญหรือกฎหมายมิได้กำหนดว่าคดีนั้น ๆ อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ก็ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองหรือศาลทหาร คดีนั้น ๆ ย่อมอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

โดยที่วินิจฉัยไว้แล้วในข้อ ๑.๓ ว่าการตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ มิใช่การกระทำทางศาลหรือการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ดังนั้น บทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๑

๑.๖ มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้กำหนดเป็นหลักการว่า พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ การใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ต้องใช้ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ แต่การใช้อำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ มิใช่การกระทำทางศาลหรือการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีดังกล่าวแล้ว ดังนั้น การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ แม้จะมีได้กระทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ก็ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓

๑.๗ มาตรา ๘๕/๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๗๑ หรือไม่

มาตรา ๘๕/๓ เป็นบทบัญญัติที่จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อให้ความเห็นแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีสาระสำคัญว่า ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้ใดตาม มาตรา ๘๕/๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องแจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวน

ไปยังคณะกรรมการดังกล่าว เพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการโดยเที่ยงธรรมหรือไม่ หาก คณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นแตกต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการ การเลือกตั้งจะมีคำวินิจฉัยตามความเห็นเดิมก็ได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและต้องประกาศคำวินิจฉัยพร้อมทั้ง เหตุผลและความเห็นของคณะกรรมการดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา

จะเห็นได้ว่า ความเห็นของคณะกรรมการตามมาตรา ๘๕/๓ ไม่มีผลผูกพันคณะกรรมการ การเลือกตั้ง เพราะเป็นเพียงการให้คำปรึกษา ดังนั้น มาตรา ๘๕/๓ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติใดๆ ของรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น

๒. ประเด็นที่สอง

มาตรา ๘๕/๘ เป็นบทบัญญัติที่ทำความเสียหายแก่สิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ ละเมิดสิทธิเลือกตั้งของประชาชนตาม มาตรา ๑๐๕ สิทธิรวมตัวเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ และสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๗ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง บัญญัติว่า

“วิธีคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับ อันจะถือว่า บุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งตามสัดส่วนที่คำนวณได้ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา”

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้อำนาจรัฐสภาตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อใช้บังคับแก่การคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อ ของพรรคการเมืองแต่ละพรรคจะได้รับ

ปัญหาที่ต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า เงื่อนไขตามบทบัญญัตินี้มีความหมายอย่างไร

พิจารณาแล้ว “เงื่อนไข” ที่ระบุไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวหมายถึงเงื่อนไขในการ คำนวณสัดส่วนคะแนนเสียง เช่น การห้ามนำบัตรเสียมาคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียง ดังที่มาตรา ๗๐ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสีย ออกไว้ต่างหาก และห้ามมิให้นำบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด”

ส่วนบัตรเลือกตั้งที่จะถือว่าเป็นบัตรเสียได้ต้องเป็นไปตามมาตรา ๗๐ วรรคสาม ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า

“บัตรเลือกตั้งดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย

- (๑) บัตรปลอม
- (๒) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายลงคะแนน
- (๓) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด
- (๔) บัตรที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด”

ส่วนการประกาศให้บัตรเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่พรรคการเมืองใดเป็นบัตรเสีย และมีให้นับเป็นคะแนนตามมาตรา ๘๕/๘ นั้น การประกาศดังกล่าวมีลักษณะเป็นมาตรการลงโทษพรรคการเมือง เพราะเหตุที่พรรคการเมือง เจ้าหน้าที่พรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าวเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมืองนั้น ดังนั้น มาตรา ๘๕/๘ จึงมิใช่บทบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไขในการคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสอง ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะไม่ให้บัตรเสียเป็นคะแนนโดยมิได้ประสงค์ที่จะให้นำเงื่อนไขดังกล่าวมาใช้เพื่อการลงโทษพรรคการเมืองแต่อย่างใด

ฉะนั้น มาตรา ๘๕/๘ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องที่หนึ่งเห็นว่า มาตรา ๘๕/๘ เป็นบทบัญญัติที่ละเมิดสิทธิของประชาชน คือ สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๗ สิทธิรวมตัวเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ และเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามมาตรา ๒๕ นั้น

พิจารณาแล้ว มาตรา ๘๕/๘ มิได้ละเมิดสิทธิเลือกตั้งของบุคคลตามมาตรา ๑๐๕ และสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๗ แต่อย่างใด เพราะการประกาศให้บัตรเลือกตั้งเป็นบัตรเสียตามมาตรา ๘๕/๘ เป็นการกระทำหลังจากที่มีการรับสมัครเลือกตั้งและมีการลงคะแนนเสียงแล้ว จึงไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเลือกตั้งและสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งมิได้เป็นการละเมิดเสรีภาพของบุคคลในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญ เพราะการประกาศให้บัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนให้พรรคการเมืองใดเป็นบัตรเสียตามมาตรา ๘๕/๘ ไม่ทำให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพ แต่อย่างใด

โดยที่การประกาศให้บัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนให้พรรคการเมืองใดเป็นบัตรเสียตามมาตรา ๘๕/๘ ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ฉะนั้น มาตรา ๘๕/๘ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๒๕

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า

(๑) มาตรา ๘๕/๑ และมาตรา ๘๕/๕ มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๑๐๖ (๔)

(๒) มาตรา ๘๕/๓ ไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตราใด ๆ ทั้งสิ้น

(๓) มาตรา ๘๕/๘ มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง

ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประกาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ